

Міністерство освіти і науки України
Академія наук вищої школи України
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
Факультет фізичної культури та спорту
Кафедра теорії та методики фізичної культури

XVIII Всеукраїнська науково-практична конференція

**«МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ, СПОРТУ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ»,**

присвячена 100 – річчю з дня народження В.О.Сухомлинського

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

(Випуск 18)

Миколаїв – 2018

УДК 57 (082)

ISBN 966-630-019-2

Підготовлено до друку редакційною колегією XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Медико-біологічні проблеми фізичної культури, спорту та здоров'я людини».

Відповідальний редактор: С.В. Гетманцев

Відповідальний секретар: О.В. Ковальчук

XVIII Всеукраїнська науково-практична конференція «**Медико-біологічні проблеми фізичної культури, спорту та здоров'я людини**». Збірник наукових праць. Випуск 18 / Під ред. С.В. Гетманцева. – Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2018. – 100 с.

Оргкомітет конференції

- Будак В.Д.** Голова оргкомітету, докт. техн. наук, професор, академік НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
- Ситченко А.Л.** докт. пед. наук, професор, проректор з наукової роботи Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
- Жигadlo Г.Б.** канд. пед. наук, доцент, декан факультету фізичної культури та спорту Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
- Рожков І.М.** докт. біол. наук, професор кафедри теорії та методики фізичної культури Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
- Гетманцев С.В.** канд. біол. наук, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського
- Литвиненко О.М.** канд. пед. наук, доцент, завідувача кафедрою теорії та методики фізичної культури Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
- Тупєєв Ю.В.** канд. наук з фіз. вих., доцент, завідувач кафедрою спорту Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського
- Кулаков Ю.Є.** доцент кафедри теорії та методики фізичної культури Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
- Тіхоміров А.І.** доцент кафедри спорту Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського
- Ковальчук О.В.** секретар оргкомітету, викладач кафедри теорії та методики фізичної культури Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського

У збірнику наукових праць розглядаються актуальні питання фізичного виховання та спорту, відображено дані сучасних досліджень з медико-біологічних проблем підвищення працездатності та зміцнення здоров'я різних груп населення. Розкриваються деякі аспекти сучасних проблем біології і медицини. Рекомендується молодим вченим, аспірантам, магістрантам, студентам.

Адреса: 54030, м. Миколаїв, вул. Нікольська, 24,
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського,
Факультет фізичної культури та спорту
Кафедра теорії та методики фізичної культури
Тел.: (0512) 37-88-06, 37-88-36

Матеріали збірника друкуються мовою оригіналу. Редакція залишає за собою право редагувати й скорочувати матеріал. Відповідальність за достовірність представленої інформації несуть автори публікацій.

УДК 796.011.3:37.091.32:796.325

РОЛЬ ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ВОЛЕЙБОЛУ У 5-Х КЛАСАХ

Шалар О.Г., *Свирида В.С., Любашенко Д.

Херсонський державний університет
*Херсонська державна морська академія

Анотація. В статті представлено результати впровадження методики організації уроків волейболу освітньо-рефлекторної спрямованості з учнями 5-х класів. Виявлено, що наявність високого і достатнього рівня знань у учнів школи райцентру та херсонської школи позитивно вплинуло на мотивацію, засвоєння правил гри і техніки елементів волейболу.

Ключові слова: волейбол, знання, мотивація, передачі м'яча, гнучкість, спритність, швидкісно-силові якості.

Постановка проблеми. Фізична культура є важливим засобом у системі освіти та виховання учнів загальноосвітньої школи, формування в них основ здорового способу життя, організації корисного дозвілля та активного відпочинку, розвитку й відновлення фізичних і духовних сил, реабілітації та корекції здоров'я, виховання позитивних моральних і вольових якостей. Тобто цінність фізичної культури для кожної особистості і суспільства полягає в освітньому, виховному, оздоровчому та загальнокультурному значеннях.

Волейбол широко використовується як засіб фізичного виховання серед дітей шкільного віку. Це пояснюється значним інтересом дітей до ігрових видів спорту, зокрема і волейболу, оскільки участь в них сприяє всебічному розвитку дітей, особливо позитивно впливає на розвиток таких фізичних якостей, як швидкість, сила, спритність і координація, а також покращується емоційна сфера.

Особливостям навчання волейболу в школі приділяли увагу наступні фахівці: Е.К. Ахмеров [1], Ю.Д. Железняк [3], М.П. Піменов [5]. Проблема методики навчання техніки волейболу дітей і підлітків присвячені дослідження В.А. Голомазова [2], Ю.Н. Клещева [4]. Саме освітньо-рефлекторному компоненту в організації і проведенню уроків волейболу в школі присвячена низка сучасних досліджень [7, 8, 9, 10, 11].

Розробка організаційних та методичних підходів до вивчення знань, елементів техніки волейболу з учнями 5-х класів зумовили необхідність і актуальність вибору теми наукової роботи.

Мета дослідження – обґрунтувати роль освітніх чинників у організації та проведенні уроків волейболу серед учнів 5-х класів.

Результати дослідження. Дослідження проводилося серед учнів 5-х класів двох шкіл. У Херсонській спеціалізованій ЗОШ № 52 контингент склав 30 учнів 5-А класу (15 хлопчиків, 15 дівчаток), де вчитель-методист Олег Олександрович М. У Великопетиській ЗОШ № 2 Херсонської області загальна кількість учнів 5-Б класу склала 20 учнів (14 хлопчиків і 6 дівчаток), де вчитель-методист Юрій Вікторович Р. В обох школах проводилися уроки волейболу освітньо-рефлекторної спрямованості.

Дослідження у ЗОШ № 52 проводилось з листопада по грудень 2017 року, а в ЗОШ № 2 протягом лютого-березня 2018 року.

Основні завдання дослідження полягали у встановленні характеру і ступеня впливу уроків волейболу освітньо-рефлекторної спрямованості на рівень сформованості знань, техніку виконання елементів волейболу учнями 5-х класів, рівень розвитку фізичних якостей і характер мотивації до занять фізичною культурою.

Дослідження ми проводили за методикою Н. Андрощук «Оцінка якості знань основних правил гри у волейбол». За протоколом спостережень були виявлені такі результати:

Таблиця 1

Якість знань з волейболу учнів 5-х класів (%)

Школи Рівні	Херсонська ЗОШ № 52		Великопетиська ЗОШ № 2	
	Хл.	Дівч.	Хл.	Дівч.
Високий	27	20	79	85
Достатній	40	60	7	17
Середній	20	13	7	-
Низький	13	7	7	-

Із отриманих результатів обох шкіл, ми можемо побачити, що за якістю знань з основ волейболу учні Херсонської ЗОШ № 52 поступалися своїм одноліткам із школи райцентру. За високим рівнем знань хлопці Великопетиської ЗОШ № 2 переважають на 52%, а дівчата на 65% учнів міської школи. В той же час наявність достатнього рівня знань у учнів херсонської школи (60% - дівчата та 40% - хлопці) позитивно вплинуло на засвоєння техніки і правил гри у волейбол.

Що стосується учнів Великопетиської ЗОШ № 2, можна сказати, що результати вражаючі, так як і у хлопців (79 %) і у дівчат (85%) переважає високий рівень знань. Достатній, середній і низький рівень у хлопців складають по 7 %. Можна відмітити, що дівчата взагалі не мають середнього і низького рівня. Це пов'язано з тим, що Юрій Вікторович Р. дуже часто на уроках демонстрацію правил волейболу, історії, техніки проводив за допомогою мультимедійних технологій. Це, напевно, позитивно впливало не тільки на якість знань, а й на мотивацію учнів.

Використовуючи методику Т.Ю. Круцевич «Характер мотивації до занять фізичною культурою та спортом» проводилося опитування учнів 5-х класів. Отримані результати представлені у таблиці 2.

Таблиця 2

Мета занять фізичною культурою і спортом учнів 5-х класів Херсонської ЗОШ №52 та Великопетиської ЗОШ №2 (%)

Мета заняття Школи		Спілкування з друзями		Досягнення високого спортивного результату		Удосконалення форми тіла		Активний відпочинок, розваги		Поліпшення стану здоров'я		Зниження зайвої ваги	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
		Херсонська ЗОШ №52	Хл. 15	6	40	6	40	6	40	2	13	6	40
	Дівч. 15	5	33	8	53	3	20	6	40	6	40	-	-
Великопетиська ЗОШ №2	Хл. 14	3	21	10	71	-	-	1	7	4	29	1	7
	Дівч. 6	3	50	-	-	1	17	-	-	2	33	-	-

За результатами можна сказати, що у Херсонській ЗОШ № 52 хлопці у більшості займаються фізичною культурою заради спілкування з друзями, досягнення високого спортивного результату, удосконалення форми тіла і поліпшення стану здоров'я. За цими ознаками було виявлено 40% учнів, а для активного відпочинку, розваг і зниження ваги по 13 %. Більшість дівчат займається фізичною культурою для досягнення високого спортивного результату (53%).

Хлопці Великолепетиської ЗОШ № 2 займаються фізичною культурою для досягнення високого спортивного результату, що складає аж 71%, можна сказати, що у них вже у такому юному віці є власна мета щодо регулярних занять у спортивній секції з волейболу. А за дівчат ми можемо сказати, що більшість займається для спілкування з друзями 50%, що є характерне даному віку і також для підтримання здоров'я (33%) і удосконалення форми тіла (17%).

Аналізуючи результати техніки виконання передач м'яча двома руками зверху можна відмітити, що показники дещо відрізняються. У хлопців ця різниця виявилася не значною, а саме: у міській ЗОШ № 52 високий рівень склав 60%, достатній 40%, а у ЗОШ № 2 райцентру на високому рівні 79% і 14% учнів склали цей норматив на середній рівень. У дівчат Великолепетиської ЗОШ № 2 всі (100%) мали високий рівень засвоєння цього технічного елемента. В той час як їх однолітки із міської школи 67% мали високий і 26% достатній рівень. Це можна пояснити тим, що в уроках волейболу Юрій Вікторович Р. використовував різноманітні вправи, як в парах, так і біля стінки, використовуючи індивідуальний та диференційний підхід до навчання технічним вправам.

Для визначення рівня фізичної підготовленості ми використали наступні тести: нахил тулуба вперед (гнучкість); човниковий біг 4x9 м (спритність); стрибок у довжину з місця (швидкісно-силові здібності). Всі отримані результати ми також розподілили за чотирма рівнями підготовленості: високий, достатній, середній та низький.

Аналізуючи результати міської ЗОШ № 52, можна відмітити, що на достатньо високому рівні розвинута гнучкість у дівчат (93%), а у хлопців – швидкісно-силові здібності (80%). Також можна побачити, що 7% хлопців мають низький рівень спритності і 7% дівчат швидкісно-силових здібностей. Усі інші показники знаходяться на високому, достатньому та середньому рівнях. У молодших підлітків Великолепетиської школи дуже добре розвинута гнучкість: у хлопців високий рівень склав 86%, а у дівчат – навіть 100%. Спритність у хлопців знаходиться на високому і достатньому рівнях (по 36%), і на середньому 28%. Дівчата мають високий (67%) та достатній рівні (33%) прояву цієї якості. Швидкісно-силові здібності у хлопців на високому (43%) і достатньому (36%) рівнях, але є такі, що мають низький рівень (14%). У дівчат швидкісно-силові здібності розвинуті в основному на високому і достатньому рівнях.

Висновки. У процесі навчання елементам волейболу молодших підлітків рекомендується зосереджувати увагу на оволодінні основами техніки (вихідні положення, переміщення, стрибки, передачі), на точній координації рухів і лише після цього переходити до вдосконалення техніки на фоні підвищених навантажень. Для підвищення щільності занять і ефективного освоєння технічними прийомами на заняттях з дітьми рекомендується індивідуальна робота з м'ячем, вправи в парах, трійках.

Розучування ігрового прийому варто починати з імітації, після чого з метою закріплення техніки рекомендується багаторазове повторення вправи або завдання. По мірі оволодіння найпростішими ігровими прийомами (для закріплення) їх включають до навчальних ігор, одночасно повідомляючи відомості про розстановку гравців на майданчику, про елементи тактики і правил гри.

Використовуючи методику організації уроків волейболу освітньо-рефлекторної спрямованості з учнями 5-х класів, у структурній побудові кожного уроку варто передбачити графу-нагадування для вчителя «Очікувані результати» (при написанні конспекту), «Бліц-турнір» (на початку основної частини), «рефлексійна» бесіда (заклучна частина). Саме такі уроки ефективно впливають на позитивний рівень фізичної підготовленості, забезпечують певну якість сформованості рухових умінь і навичок учнів, а також найкращим чином забезпечують обов'язковий мінімум знань фізкультурної освіти; а саме: техніки та методики виконання фізичних вправ, правил гри у волейбол, дотримання правил безпеки тощо.

Перспективою подальших досліджень є визначення взаємозв'язку між знаннями, технікою та фізичною підготовленістю учнів під час проведення уроків волейболу.

Література

1. Ахмеров Э.К. Волейбол для начинающих / Э.К. Ахмеров. – Минск: Польша, 1985. – 80 с.
2. Голомазов В.А. Волейбол в школе / В.А. Голомазов, В.Д. Ковалев, А.Г. Мельников. - М.: Физкультура и спорт, 1985. - 125 с.
3. Железняк Ю.Д. Волейбол в школе / Ю.Д. Железняк., Л.Н. Слупский. – М.: Физкультура и спорт, 1989. – 76 с.
4. Клещев Ю.Н. Юный волейболист / Ю.Н. Клещев, А.Г. Фурманов. - М.: Физкультура и спорт, 1979. - 231 с.
5. Піменов М.П. Волейбол: спеціальні вправи / М.П. Піменов. – Київ: Просвіта, 1993. - 88 с.
6. Гузар В.М. Інформація та інформаційне забезпечення фізичної культури і спорту. Педагогіка, психологія та медико – біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. [зб. наук. пр. / під ред. Єрмакова С.С.] – Харків: ХХІІІ, 2000. - №16. – С.3-7.
7. Шалар О.Г. Організація освітньо-рефлекторної діяльності учнів на уроках волейболу [Текст] / О.Г. Шалар, Є.С. Мартиненко // Теорія та методика фізичного виховання. – 2011. - №3, С.19-23.
8. Шалар О.Г. Освітньо-рефлекторна організація уроків фізичної культури [Текст] / О.Г. Шалар, А.Я. Сочинський // Вересень. Науково-методичний інформаційно-освітній журнал.- Миколаїв: МОППО, №3-4 (44-45), 2008.- с. 111-124.
9. Шалар О.Г. Проблема учення в системі фізкультурної освіти молоді [Текст] / О.Г. Шалар // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007.- №12.- С.6-8.
10. Шалар О.Г. Серія уроків волейболу освітньо-рефлекторної спрямованості. 7 клас [Текст] / О.Г. Шалар, О.О. Могилевський // Фізичне виховання в школах України. – 2010. - №2(14). – С. 4-13
11. Шалар О.Г. Урок волейболу. 5-й клас [Текст] / Рогачов Ю.В., Шалар О.Г. // Фізичне виховання в школах України: науково-методичний журнал – 2018. - №7 (115). – С. 4-8

THE ROLE OF THE EDUCATIONAL COMPONENT IN CONDUCTING VOLLEYBALL LESSONS IN THE 5TH GRADE.

Shalar O., Svirida V., Lyubashenko D.

Summary. The article presents the results of the introduction of the organization of lessons organization of volleyball educational orientation with students of the 5th grade. It was revealed that the presence of a high and sufficient level of knowledge among the pupils of the school of the district center and the Kherson school had a positive effect on the motivation, mastering the rules of the game and the technique of volleyball elements.

Key words: volleyball, knowledge, motivation, ball transfer, flexibility, agility, speed-strength qualities.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

**МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ
ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ. ФУНКЦІОНАЛЬНІ РЕЗЕРВИ
ТА АДАПТАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ**

Босенко А. І., Кізірян А. Г., Топчій М.С., Речкалов Я.О. ЩОДО ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ ТА МЕТОДІВ ОЦІНКИ РЕЗЕРВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ	3
Вертебна А.О. ВІДНОВЛЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ У ХВОРИХ НА АНКІЛОЗНИЙ СПОНДИЛІТ	6
Дегтяренко Т.В., Босенко А.И., Долгийер Е.В., Яготин Р.С. ГЕНЕТИЧЕСКАЯ ДЕТЕРМИНАЦИЯ ПСИХОМОТОРНЫХ КАЧЕСТВ	11
Колесник Ю.І., Шейко В.І. ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ УВАГИ ЯК ПРОЯВ АДАПТАЦІЙНИХ РЕАКЦІЙ У ОСІБ З РІЗНИМ СТУПЕНЕМ КОРОТКОЗОРОСТІ	15
Макаренко А.Н., Федулова Л.В. ОСОБЕННОСТИ РЕАКЦИИ НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ КРЫС НА ПОДКОЖНОЕ ВВЕДЕНИЕ ГИСТАМИНА ДИГИДРОХЛОРИДА	19
Макаренко О.М., Петров П.І., Хомяк Н.В. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ІДЕНТИФІКАЦІЇ АСТРОЦИТІВ	23
Омельченко Т.Г. МЕТОДИКА СОМАТИКА ХАННА ЯК ЗАСІБ ПРОФІЛАКТИКИ СКОЛІОЗУ І-ІІ СТАДІЇ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ	29
Соболь Є.В., Шейко В.І. ВПЛИВ ГЕОХРОНОКЛІМАТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА ПОКАЗНИКИ ГУМОРАЛЬНОЇ ЛАНКИ СИСТЕМНОГО ІМУНІТЕТУ	33
Тарасова С.М. ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВНЗ	36
Цибульська О.В., Дмитроца О.Р., Швайко С.Є. ВПЛИВ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО НАВЧАННЯ НА АДАПТАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ПЕРШОКЛАСНИКІВ	41

РОЗДІЛ 2

**ФІЗІОЛОГО-ГІГІЄНИЧНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПИТАННЯ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ. ФІЗИЧНИЙ СТАН, КОНТРОЛЬ ФІЗИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ ТА УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ І СПОРТСМЕНІВ**

Богуш В.Л., Гетманцев С.В., Сокол О.В., Резниченко О.И., Яцунский Е.А. КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ СТАРТОВОЙ СКОРОСТИ У ЮНОШЕЙ В ГРЕБЛЕ НА БАЙДАРКАХ	45
Богуш В.Л., Богатырев К.А., Богатырь В.Г., Смирнова И.Н. КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ДИСТАНЦИОННОЙ СКОРОСТИ У ЮНОШЕЙ В ГРЕБЛЕ НА БАЙДАРКАХ	50
Гетманцев С.В., Кулаков Ю.Е., Косенчук В.А., Яцунский А.С. КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ СКОРОСТНОЙ ВЫНОСЛИВОСТИ У ЮНОШЕЙ В ГРЕБЛЕ НА БАЙДАРКАХ	55
Гетманцев С.В., Вертелецкий О.И., Кувалдина О.В., Ижицкий В.Б. КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ СКОРОСТНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ У ЮНОШЕЙ В ГРЕБЛЕ НА БАЙДАРКАХ	60
Литвиненко О.М., Артюхов О.С., Косенко Х.М. ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВИШІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	65
Мельник О.А. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ – ПРОГРЕСИВНИЙ МЕТОД У ЗБЕРЕЖЕННІ І ЗМІЦНЕННІ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	70
Рехтега Л.О. ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	74
Славитяк О.С. ОПТИМІЗАЦІЯ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СИЛОВОМУ ФІТНЕСІ ЧЕРЕЗ ВАРІАТИВНІСТЬ КОМПОНЕНТІВ НАВАНТАЖЕНЬ	77
Шалар О.Г., Хоменко В.В., Дніщенко М.В. ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА ТА ПСИХОМОТОРНА СФЕРА ЮНИХ КАРАТИСТІВ	81
Шалар О.Г., Гузар В.М., Левченко Г.В. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ФУНКЦІЙ ТА ВОЛЬОВОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ТРЕНЕРІВ З ЙОГИ	86
Шалар О.Г., Свирида В.С., Любашенко Д. РОЛЬ ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ВОЛЕЙБОЛУ У 5-Х КЛАСАХ	91

Науково-методичне видання

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

XVIII Всеукраїнська науково-практична конференція

**«Медико-біологічні проблеми фізичної культури,
спорту та здоров'я людини»,**

присвячена 100 – річчю з дня народження В.О.Сухомлинського

Випуск 18

ISBN 966-630-019-2

Відповідальний за випуск – Гетманцев С.В.
Комп'ютерне макетування – Гетманцев В.С.
Технічний редактор – Ковальчук О.В.

Надані статті друкуються мовою оригіналу

Підписано до друку 15.12. 2018. Формат А4. Гарнітура Times New Roman.
Умов. друк. арк. 10. Наклад 100 примірників.

Видавництво Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського
54030, м.Миколаїв, вул. Нікольська, 24
т.(0512)-37-88-06; 37-88-03
E-mail: office@mdu.edu.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 3375 від 27.01.2009 року